

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NAM CẦN THƠ

GIÁO TRÌNH
PHÁP LUẬT VỀ AN SINH XÃ HỘI
Ngành: Luật, Luật Kinh tế

TS. NGUYỄN THỊ CẨM HỒNG,
THS. ĐINH TRẦN NGỌC HUYỀN, THS. NGUYỄN CHÍ HẢI
(Đồng chủ biên)

Cần Thơ, tháng 7 năm 2024

Lưu hành nội bộ

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NAM CẦN THƠ

GIÁO TRÌNH
PHÁP LUẬT VỀ AN SINH XÃ HỘI
Ngành: Luật, Luật Kinh tế

TS. NGUYỄN THỊ CẨM HỒNG,
THS. ĐINH TRẦN NGỌC HUYỀN, THS. NGUYỄN CHÍ HẢI
(Đồng chủ biên)

Cần Thơ, tháng 7 năm 2024

Lưu hành nội bộ

LỜI NÓI ĐẦU

Trong điều kiện phát triển kinh tế thị trường, an sinh xã hội ngày càng trở nên quan trọng. An sinh xã hội là hệ thống chính sách đa tầng, bảo đảm cho các thành viên trong xã hội đều được tương trợ, giúp đỡ ở mức độ phù hợp khi người lao động bị giảm, mất thu nhập hoặc gặp hoàn cảnh khó khăn trong cuộc sống.

Giáo trình Pháp luật An sinh xã hội được biên soạn trên cơ sở quan điểm nhận thức, cách tiếp cận mới về an sinh xã hội, phù hợp với Hiến pháp năm 2013 và Tuyên ngôn của Liên hợp quốc về vấn đề quyền con người, phù hợp với pháp luật quốc gia về các chế độ an sinh xã hội, bám sát đề cương chi tiết học phần môn học Pháp luật về An sinh xã hội đã được phê duyệt. Giáo trình không chỉ gợi mở về tư duy, nhận thức mà còn giúp người đọc có thể vận dụng những kiến thức khoa học pháp lý để giải quyết các vấn đề thực tiễn đặt ra trong lĩnh vực an sinh xã hội.

Mặc dù được biên soạn nghiêm túc, cẩn trọng với nhiều cố gắng của tập thể tác giả nhưng Giáo trình Pháp luật An sinh xã hội không thể tránh khỏi những hạn chế, thiếu sót. Tập thể tác giả rất mong nhận được ý kiến đóng góp của quý nhà khoa học, chuyên gia, hội đồng thẩm định và quý bạn đọc để Giáo trình được hoàn thiện có thể áp dụng vào giảng dạy, học tập học phần Pháp luật về An sinh xã hội và chỉnh sửa bổ sung hoàn thiện hơn trong những lần tái bản.

NHÓM TÁC GIẢ

MỤC LỤC

CHƯƠNG 1 KHÁI QUÁT VỀ AN SINH XÃ HỘI VÀ PHÁP LUẬT AN SINH XÃ HỘI	1
1.1 KHÁI QUÁT VỀ AN SINH XÃ HỘI	1
1.1.1 Khái niệm an sinh xã hội.....	1
1.1.2 Bản chất của an sinh xã hội	3
1.2 KHÁI QUÁT VỀ PHÁP LUẬT VỀ AN SINH XÃ HỘI	5
1.2.1 Khái niệm pháp luật an sinh xã hội	5
1.2.2 Pháp luật quốc tế về an sinh xã hội	5
1.3 Pháp luật an sinh xã hội Việt Nam	10
1.3.1 Phạm vi điều chỉnh	10
1.3.2 Phương pháp điều chỉnh.....	14
1.3.3 Các nguyên tắc cơ bản của pháp luật an sinh xã hội.....	16
1.3.4 Vai trò của pháp luật an sinh xã hội	18
CHƯƠNG 2 BẢO HIỂM XÃ HỘI	21
2.1 KHÁI QUÁT CHUNG VỀ BẢO HIỂM XÃ HỘI.....	21
2.1.1 Khái niệm và các yếu tố cấu thành Bảo hiểm xã hội	21
2.1.2 Các yếu tố cấu thành bảo hiểm xã hội.....	25
2.1.3 Bản chất, chức năng và ý nghĩa của bảo hiểm xã hội	31
2.1.4 Ý nghĩa của Bảo hiểm xã hội	33
2.1.5. Phân loại bảo hiểm xã hội	35
2.1.6 Nguyên tắc cơ bản của bảo hiểm xã hội.....	36
2.2 NỘI DUNG PHÁP LUẬT VỀ BẢO HIỂM XÃ HỘI.....	40
A. BẢO HIỂM XÃ HỘI BẮT BUỘC	40
2.2.1 Khái niệm, đặc điểm của bảo hiểm xã hội bắt buộc.....	40
2.2.2 Nội dung pháp luật về bảo hiểm xã hội bắt buộc	42
2.2.3. Các chế độ bảo hiểm xã hội bắt buộc.....	50
B. BẢO HIỂM XÃ HỘI TỰ NGUYỆN.....	100
2.2.4 Khái niệm và đặc điểm bảo hiểm xã hội tự nguyện.....	100
2.2.5 Nội dung pháp luật về bảo hiểm xã hội tự nguyện.....	106
2.3 QUỸ BẢO HIỂM XÃ HỘI.....	114
2.3.1 Nguồn hình thành và phân bổ quỹ bảo hiểm xã hội.....	114
2.3.2 Sử dụng quỹ bảo hiểm xã hội.....	116
CHƯƠNG 3 BẢO HIỂM THẤT NGHIỆP.....	119
3.1 KHÁI QUÁT CHUNG.....	119
3.1.1 Khái niệm người thất nghiệp	119
3.1.2 Khái niệm bảo hiểm thất nghiệp	121
3.1.3 Vai trò của bảo hiểm thất nghiệp	125
3.1.4 Những nguyên tắc cơ bản của bảo hiểm thất nghiệp	126
3.2 NỘI DUNG PHÁP LUẬT VỀ BẢO HIỂM THẤT NGHIỆP	129

3.2.1	Đối tượng và phạm vi áp dụng bảo hiểm thất nghiệp	130
3.2.2	Điều kiện hưởng bảo hiểm thất nghiệp	131
3.2.3	Chế độ hưởng bảo hiểm thất nghiệp	133
3.3	QUỸ BẢO HIỂM THẤT NGHIỆP	135
3.3.1	Nguồn hình thành quỹ bảo hiểm thất nghiệp	135
3.3.2	Quản lý và sử dụng quỹ bảo hiểm thất nghiệp	137
CHƯƠNG 4	BẢO HIỂM Y TẾ	139
4.1	KHÁI QUÁT CHUNG VỀ BẢO HIỂM Y TẾ	139
4.1.1	Khái niệm và ý nghĩa của bảo hiểm y tế	139
4.1.2	Ý nghĩa, vai trò của bảo hiểm y tế.....	145
4.1.3	Các nguyên tắc của bảo hiểm y tế.....	147
4.1.4	Các hệ thống thực hiện bảo hiểm y tế	150
4.2	NỘI DUNG PHÁP LUẬT VỀ BẢO HIỂM Y TẾ	151
4.2.1	Đối tượng, điều kiện và quyền lợi hưởng bảo hiểm y tế.....	152
4.2.2	Hợp đồng khám bệnh, chữa bệnh bảo hiểm y tế.....	162
4.2.3	Quyền và trách nhiệm của các bên trong quan hệ bảo hiểm y tế	163
CHƯƠNG 5	QUAN HỆ ƯU ĐÃI XÃ HỘI	167
5.1	KHÁI QUÁT VỀ ƯU ĐÃI XÃ HỘI	167
5.1.1	Khái niệm ưu đãi xã hội	167
5.1.2	Ý nghĩa của ưu đãi xã hội.....	168
5.1.3	Các nguyên tắc cơ bản của ưu đãi xã hội.....	168
5.2	QUY ĐỊNH PHÁP LUẬT VỀ ƯU ĐÃI XÃ HỘI	169
5.2.1	Các đối tượng được hưởng ưu đãi xã hội.....	169
5.2.2	Các chế độ ưu đãi xã hội	181
CHƯƠNG 6	TRỢ GIÚP XÃ HỘI.....	187
6.1	KHÁI QUÁT VỀ TRỢ GIÚP XÃ HỘI.....	187
6.1.1	Khái niệm trợ giúp xã hội.....	187
6.1.2	Ý nghĩa của trợ giúp xã hội	189
6.2	QUY ĐỊNH PHÁP LUẬT VỀ TRỢ GIÚP XÃ HỘI.....	191
6.2.1	Trợ giúp xã hội thường xuyên tại cộng đồng.....	191
6.2.3	Chăm sóc, nuôi dưỡng tại cộng đồng.....	194
6.2.4	Chăm sóc, nuôi dưỡng tại cơ sở trợ giúp xã hội, nhà xã hội.....	195
CHƯƠNG 7	CÁC DỊCH VỤ XÃ HỘI CƠ BẢN.....	197
7.1	KHÁI QUÁT VỀ CÁC DỊCH VỤ XÃ HỘI CƠ BẢN	197
7.1.1	Khái niệm dịch vụ xã hội cơ bản.....	197
7.1.2	Đặc điểm dịch vụ xã hội cơ bản	199
7.2	QUY ĐỊNH PHÁP LUẬT VỀ DỊCH VỤ XÃ HỘI CƠ BẢN.....	201
7.2.1	Giáo dục cơ bản.....	201
7.2.2	Chăm sóc y tế cơ bản.....	203
7.2.3	Nhà ở	206

7.2.4 Nước sạch.....	207
----------------------	-----

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

ASXH: An sinh xã hội

BHXH: Bảo hiểm xã hội

BHTN: Bảo hiểm thất nghiệp

BHYT: Bảo hiểm y tế

NLĐ: Người lao động

NSDLĐ: Người sử dụng lao động

DANH MỤC HÌNH ẢNH

Hình 1. Tỷ lệ hưởng lương hưu từ 01/01/2016 đến trước 01/01/2018.....	84
Hình 2. Tỷ lệ hưởng lương hưu từ 01/01/2018	86
Hình 3. Mức bình quân tiền lương tháng đóng BHXH của người lao động làm việc hưởng lương do Nhà nước quy định.....	89